

΄ Εχω περάσει πολλά βάσανα

΄ Όπως κάθονται και πίνουν τσάι και η σόμπα ανάβει, η γυναίκα διηγείται τη ζωή της:

— Εμένα που βλέπεις, κυρία, έχω περάσει πολλά βάσανα. Από μικρή ήμουνα στα ξένα χέρια. Δέκα χρονώ ήμουνα δεν ήμουνα όταν μπήκα σ' ένα σπίτι, να κουνάω, λέει, το μωρό... Να κοιμάται η μάνα του κι εγώ να 'χω το στρώμα πλάι στην κούνια και δώσ' του. Αλίμονο αν δεν ξυπνούσα ευτύς' με την πρώτη φωνή. Σηκωνόταν η κυρία και με κατακεφάλιαζε². Επειδή είμαστε χωριανοί και πες μακροσυγγενείς έμεινα μαζί με τ' αφεντικά αυτά δεκαπέντε χρόνια. Τρία παιδιά τής ανάθρεψα της κυράς. Εγώ να τα κοιμίσω, εγώ να πλύνω τα κατουρημένα τους, με συγχωρείτε. ΄ Όταν έγινα εικοσιπέντε χρονώ, παντρεύτηκα. Να πάω κι εγώ σε δικό μου νοικοκυριό, σαν όλα τα κορίτσια. Να ξεκουραστώ. Να χαρώ. Κι αλήθεια ήταν καλός. Δουλευτής, κουβαλητής, γλυκομίλητος κι όμορφος... Τι το θέλεις όμως, που τον έχασα... Πέντε χρόνια δεν είχαν κλείσει καλά καλά που 'μαστε παντρεμένοι και τον χάνω με τύφο³ και μένω χήρα με τρία παιδιά μικρά μικρά. Και τα τρία αγόρια. Ως να τα μεγα-

λώσω και τι δεν έκαμα, τι δεν καταπιάστηκα. *Μπουγάδες έπλυνα, στα σπίτια παραδού-
λευα, τους δρόμους σκούπιζα, χόρτα πουλούσα, αυγά πουλούσα, του στρατού έραβα που-
καμισόβρακα. Πήγαινα στις αποθήκες και τα 'παιρνα νααα μπόγους. Τα 'ραβα τη νύχτα.*
Με τη λάμπα. Δεν ήθελα να πεινάσουν τα παιδιά μου, ούτε να βγουν απεριποίητα στους
δρόμους. Δεν το δεχόμουν να πει η γειτονιά πως με το θάνατο τ' αντρός μου μπατίρισε⁴ το
σπιτικό του. 'Όχι. 'Όταν μεγάλωσαν, τα 'στειλα και τα τρία στο σχολείο. Τα δυο πρώτα
βγήκαν σαν τελείωσαν το δημοτικό. Ο μεγάλος μπήκε σε εργοστάσιο κι ο δεύτερος σε
τσαγκαράδικο. Το μικρό θα το άφηνα να τελειώσει, αγαπούσε πολύ τα γράμματα. Οι μεγά-
λοι όχι και τόσο. Βιάζονταν να μάθουν τέχνη. «Να ξεκουραστείς και συ, μάνα»... Γίνεται ο
πόλεμος και μου παίρνουν το δεύτερο. Τον πρώτο τον αφήκαν, ένεκα⁵ που ήμουν χήρα...
Και μια μέρα φτάνει η είδηση. Σκοτώθηκε ο Ηλίας... και συνέχεια τούτο το μεγάλο κακό.
Εκεί που περίμενα, το μεσημέρι, το μεγάλο να φάμε, έρχονται και μου λεν: «Πιάσανε το
Μήτσο σου οι Γερμανοί...». Και να μην ξέρω τι έχει κάμει... Είναι μαθές παραμικρό το φταιξι-
μό του, να ελπίζω; Εκείνος έτσι μου λέει: «Μη φοβάσαι, μάνα». Μά ξέρω; Τώρα πομείναμε⁶
οι δυο με το μικρό. 'Εφτιαξε μονάχο του ένα καρότσι και κουβαλά πράγματα. Από τα ξημε-
ρώματα φεύγει και το βράδυ γυρνά ψόφιο⁷ της κούρασης. Τι να σου κάνει δώδεκα χρονώ
παιδί. Ούτε κι εγώ βρίσκω δουλειά. Προχτές μπήκε χαρούμενο: «Μάνα, πήρα τσιγάρα του
Μήτσου μας. Να του πεις πως του τα στέλνει ο Κωστάκης».

(Από τη συλλογή διηγημάτων *Ο κόσμος που πεθαίνει και ο κόσμος που έρχεται*, Πολιτικές και Λογοτεχνικές Εκδόσεις, 1963)

1. ευθύς, αμέσως
2. χτύπαγε στο κεφάλι, έδινε καρπαζιές
3. βαριά λοιμώδης αρρώστια
4. χρεοκόπησε, πτώχεψε
5. εξαιτίας
6. απομείναμε
7. πεθαμένο, εδώ: εξαντλημένο

A Ερωτήσεις

1. Τι έκανε η ομιλήτρια όταν ήταν δέκα χρονών;
2. Γιατί την κατακεφάλιαζε η κυρία;
3. Τι έκανε για δεκαπέντε χρόνια;
4. Πόσα χρόνια έζησε με τον άντρα της;
5. Πώς μεγάλωσε τα παιδιά της;
6. Τι έκαναν τα δυο πρώτα παιδιά όταν τελείωσαν το δημοτικό;
7. Τι συνέβηκε σ' αυτά τα παιδιά όταν έγινε ο πόλεμος;
8. Τι έκανε ο μικρός γιος και γιατί;

B *Ο Κωστάκης που ήταν παιδί στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο δούλευε σκληρά με το καρότσι του για να βγάξει μεροκάματο και να μπορέσει να ζήσει.*

Σε τι διαφέρει η ζωή των παιδιών σήμερα από τη ζωή του Κωστάκη;

Γ *Κατά τη γνώμη σας, σε ποιες χώρες σήμερα μπορεί να υπάρχουν άνθρωποι που αντιμετωπίζουν προβλήματα παρόμοια με αυτά που περιγράφει η ομιλήτρια στο κείμενο; Δώστε εξηγήσεις.*

Εισαγωγή

Η γυναίκα – The Drover's Wife – αντιμετωπίζει μόνη τη ζωή, σ' ένα ερημικό τόπο του αυστραλέζικου ύπαιθρου. Έχει πέντε μικρά παιδιά. Ο άντρας της οδηγεί τα γελάδια και τα πρόβατα των τσιφλικιάδων στα μακρινά ζωπάζαρα. Συνήθως λείπει για πολλούς μήνες. Μια μέρα παρουσιάζεται στην αυλή ένα φαρμακερό φίδι και χώνεται κάτω απ' το σπίτι. Η γυναίκα πανικοβάλλεται. Όταν νυχτώνει, μαζεύει τα παιδιά στην κουζίνα που δεν έχει πάτωμα, και τα κοιμίζει πάνω στο τραπέζι. Εκείνη κάθεται ξάγρυπνη με το σκύλο δίπλα της. Παραφυλάει μήπως βγει το φίδι και σκέφτεται τη ζωή της.

I

Ξάγρυπνη όλη τη νύχτα

Τα δυο τελευταία παιδιά τα είχε γεννήσει στο ύπαιθρο. Το ένα είχε γεννηθεί εδώ σ' αυτό το σπίτι. Ήταν μόνη της τότε και πολύ άρρωστη. Προσευχήθηκε στο Θεό για να τη βοηθήσει και ο Θεός τής έστειλε το βασιλιά Τζιμη. Έβαλε το μαύρο πρόσωπό του στην πόρτα, κοίταξε μέσα και της είπε: «Μην ανησυχείς, κυρά μου. Θα πάω να σου φέρω τη γριά μάνα μου. Είναι πιο κάτω στη ρεματιά». Και της έφερε τη Μαύρη Παναγιά, την πιο καλοσυνάτη αμπορίτζιναλ του τόπου.

Ένα από τα παιδιά της πέθανε όταν ήταν μόνη της. Και πήγε τότε με το άλογο 19 μίλια για να βρει γιατρό, ενώ το παιδί είχε ήδη ξεψυχήσει στην αγκαλιά της.

Δεν ξέρει τι ώρα είναι. Το ρολόι είναι στο δωμάτιο αλλά νομίζει ότι θα είναι δυο μετά τα μεσάνυχτα. Ο σκύλος, ο Αλλιγκέιτορ¹, είναι ξαπλωμένος με το κεφάλι πάνω στα μπροστινά

του πόδια και κοιτάζει τον τοίχο. Ξέρει ότι το φίδι βρίσκεται κει. Ο Αλλιγκέιτορ δεν είναι όμορφο σκυλί αλλά είναι ατρόμητο. Μισεί τα φίδια κι έχει σκοτώσει πολλά.

Η γυναίκα κάπου κάπου αφήνει το μπάλωμα, κοιτάζει γύρω της, αφουγκράζεται και σκέφτεται. Σκέφτεται τη ζωή της και τα περασμένα. Ακούει τη βροχή, σκέφτεται το χορτάρι που θα μεγαλώσει και θυμάται την πυρκαγιά τότε που έλειπε ο άντρας της. Το χορτάρι είχε μεγαλώσει πολύ και ξεραθεί. Παραλίγο να καούν κι αυτή και τα παιδιά, αλλά κάτι περαστικοί τους έσωσαν. Τα παιδιά θυμόνταν για πολύ καιρό αυτή τη μέρα. Ήταν τόσο αστεία η μάνα τους με τα παντελόνια του πατέρα! Είχε γίνει κατάμαυρη από τους καπνούς. Το μωρό δεν τη γνώρισε κι όταν πήγε να το πάρει έβαλε τα κλάματα. Ούτε το σκυλί τη γνώρισε κι όρμησε πάνω της αγριεμένο. Το μωρό τσίριζε κι ο Τομ, ο μεγαλύτερος, κατάφερε να κρατήσει το σκυλί από το λαιμοδέτη.

Τώρα θυμάται τη χρονιά που έκανε πλημμύρες. Στάθηκε με τις ώρες μες στη βροχή, προσπαθώντας να σώσει τον υδατοφράχτη που είχε χτίσει ο άντρας της στη ρεματιά. Έσκαψε ένα κανάλι για να φεύγει το νερό αλλά δεν τα κατάφερε. Βλέποντας το νερό να παρασέρνει τη σκληρή δουλειά του άντρα της, έκλαψε πικρά. Και ξανάκλαψε όταν οι δυο καλύτερες αγελάδες ψόφησαν από πλευροπνευμονία κι ας έκανε ό,τι μπορούσε για να τις σώσει.

Θυμάται πάλι τη μέρα που ένας ταύρος τρελάθηκε και τους έκλεισε μέσα. Και κείνη έφτιαχνε φυσιγγια και τον χτυπούσε μ' ένα παλιοντούφεκο από τις χαραμάδες του ξύλινου σπιτιού. Ξημερώνοντας την άλλη μέρα, τον είχε σκοτώσει. Τον έγδαρε και πούλησε το τσάρι του για 17 σελίνια κι έξι πένες.

Μερικές φορές την τρομάζει κανένας μεθυσμένος διαβάτης. Οι περαστικοί πάντα τη ρωτάνε πού είναι το αφεντικό και συνήθως τους απαντά ότι δουλεύει με τους γιους της πέρα από τη ρεματιά. Την περασμένη βδομάδα πέρασε ένας παλιάνθρωπος. Κοίταξε γύρω του, κατάλαβε ότι ήταν μόνη της και στρογγυλοκάθισε στο χαγιάτι. Της ζήτησε φαί και του 'δωσε. Κόντευε να βασιλέψει ο ήλιος κι αυτός δεν έλεγε να φύγει. Της είπε ότι θα έμενε να κοιμηθεί εκεί. Τότε εκείνη, άρπαξε ένα μακρύ ξύλο, έλυσε τον Αλλιγκέιτορ και αντιμετώπισε το μουσαφίρη. «Φύγε αμέσως» του είπε. Φαινόταν αποφασισμένη και του σκύλου τα μάτια έλαμπαν άγρια και τα δόντια του αυτή τη στιγμή ήταν πραγματικά σαν του αλλιγάτορα. Ο ξένος έσκυψε το κεφάλι κι έφυγε.

Νιώθει ευχαριστημένη με τη ζωή της. Είναι χαρούμενη που θα γυρίσει ο άντρας της. Λείπει πάνω από έξι μήνες. Αγαπάει τα παιδιά της αλλά δεν έχει καιρό να τους δείξει την αγάπη της. Οι σκληρές συνθήκες της ζωής την κάνουν να φαίνεται σκληρή.

Μετάφραση: Γιώτα Κριλή-Κέβανς

(Από το διήγημα **The Drover's Wife** στη συλλογή **Tales from Henry Lawson**, Thomas Nelson (Australia) Ltd, Melbourne, Australia, 1977)

1. αλλιγάτορας

A Ερωτήσεις

1. Γιατί είναι ξάγρυπνη η γυναίκα;
2. Ποια ήταν η Μαύρη Παναγιά και τι πρόσφερε στη γυναίκα;
3. Περιγράψτε με δικά σας λόγια, πώς η γυναίκα αντιμετώπισε τον τρελό ταύρο και τον ανεπιθύμητο επισκέπτη.
4. Γιατί δεν έχει καιρό η γυναίκα να δείξει την αγάπη της στα παιδιά της;

II

Το φίδι

Κοντεύει να ξημερώσει. Το δωμάτιο πνίγεται στη ζέστη απ' τη φωτιά που έκαιγε όλη τη νύχτα. Ο Αλλιγκέιτορ κοιτάζει επίμονα τον τοίχο. Ξαφνικά, δείχνει περισσότερο ενδιαφέρον και σέρνεται πιο κοντά. Τα μάτια του λάμπουν άγρια και οι τρίχες του σβέρκου του σηκώνονται όρθιες. Η γυναίκα πιάνει το ραβδί που έχει δίπλα της.

Σε μια χαραμάδα του τοίχου γυαλίζουν δυο μικρά μάτια. Ένα μαύρο φίδι βγαίνει έξω, περίπου δυο πιθαμές και κουνάει το κεφάλι πάνω κάτω. Το σκυλί μένει στη θέση του. Η γυναίκα δεν κινείται. Το φίδι βγαίνει ακόμη δυο πιθαμές. Η γυναίκα σηκώνει το ραβδί. Η κίνηση το φοβίζει και γυρίζει και χώνει το κεφάλι του στην επόμενη χαραμάδα και αρχίζει να φεύγει. Το σκυλί ορμάει να το πιάσει αλλά του ξεφεύγει.

Και καθώς η ουρά του φιδιού βγαίνει και μένει έξω, το σκυλί την αρπάζει και το τραβάει έξω από τη χαραμάδα περίπου τρεις πιθαμές. Η γυναίκα χτυπάει, αλλά δεν το πετυχαίνει. Το σκυλί τραβάει, τραβάει και το βγάζει έξω. Είναι ενάμισι μέτρο. Σηκώνει το κεφάλι του να δαγκώσει το σκυλί αλλά το σκυλί προφταίνει, το πιάνει από το σβέρκο και το ταραίζει δυνατά. Είναι μεγάλο σκυλί, αλλά είναι γρήγορο. Τα παιδιά ξυπνάνε κι ο Τομ τρέχει να βοηθήσει. Η γυναίκα τον σπρώχνει πίσω. Χτυπάει και ξαναχτυπάει με μανία το φίδι. Μια ξυλιά της ξεφεύγει και ξεφλουδίζει τη μύτη του σκυλιού. Τελικά το σκοτώνει το φίδι, το μαζεύει με το ξύλο και το πετάει στη φωτιά. Βάζει κι άλλα ξύλα και το κοιτάζει καθώς καίγεται. Κοντά της το παιδί και το σκυλί κοιτάνε κι αυτά τη φωτιά. Η γυναίκα χαϊδεύει το κεφάλι του σκυλιού κι όλη η άγρια λάμψη φεύγει από τα μάτια του. Τα μικρά ξανακοιμούνται. Ο Τομ κάθεται κοντά στη φωτιά. Κοιτάζει τη μάνα του και τη βλέπει να σιγοκλαίει. Την αγκαλιάζει και της λέει: «Μαμά εγώ δε θα ξενιτευτώ ποτέ». Η γυναίκα φιλά το παιδί και το χαϊδεύει. Κάθονται και περιμένουν να φωτίσει.

Μετάφραση: Γιώτα Κριλή-Κέβανς

(Από το διήγημα **The Drover's Wife** στη συλλογή **Tales from Henry Lawson**, Thomas Nelson (Australia) Ltd, Melbourne, Australia, 1977)

A Ερωτήσεις

1. Τι συμβαίνει στο δωμάτιο;
2. Πότε επιτίθεται το σκυλί στο φίδι και γιατί;
3. Πόσο μεγάλο είναι το φίδι;
4. Γιατί ξύπνησαν τα παιδιά;
5. Τι έγινε τελικά με το φίδι;
6. Γιατί ο Τομ λέει: «Μαμά εγώ δε θα ξενιτευτώ ποτέ»;

B Φαντάσου ότι είσαι ο Τομ.

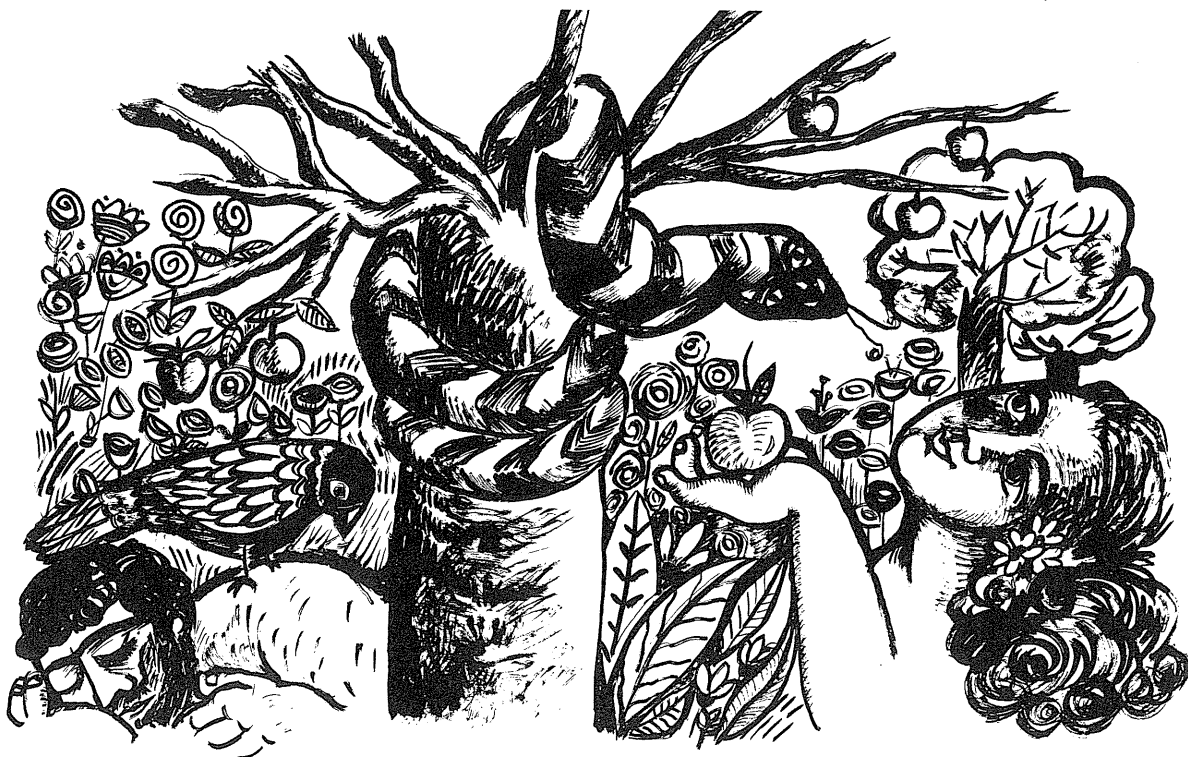
Γράψε ένα γράμμα στον ξενιτεμένο σου πατέρα και διηγήσου το περιστατικό με το φίδι.

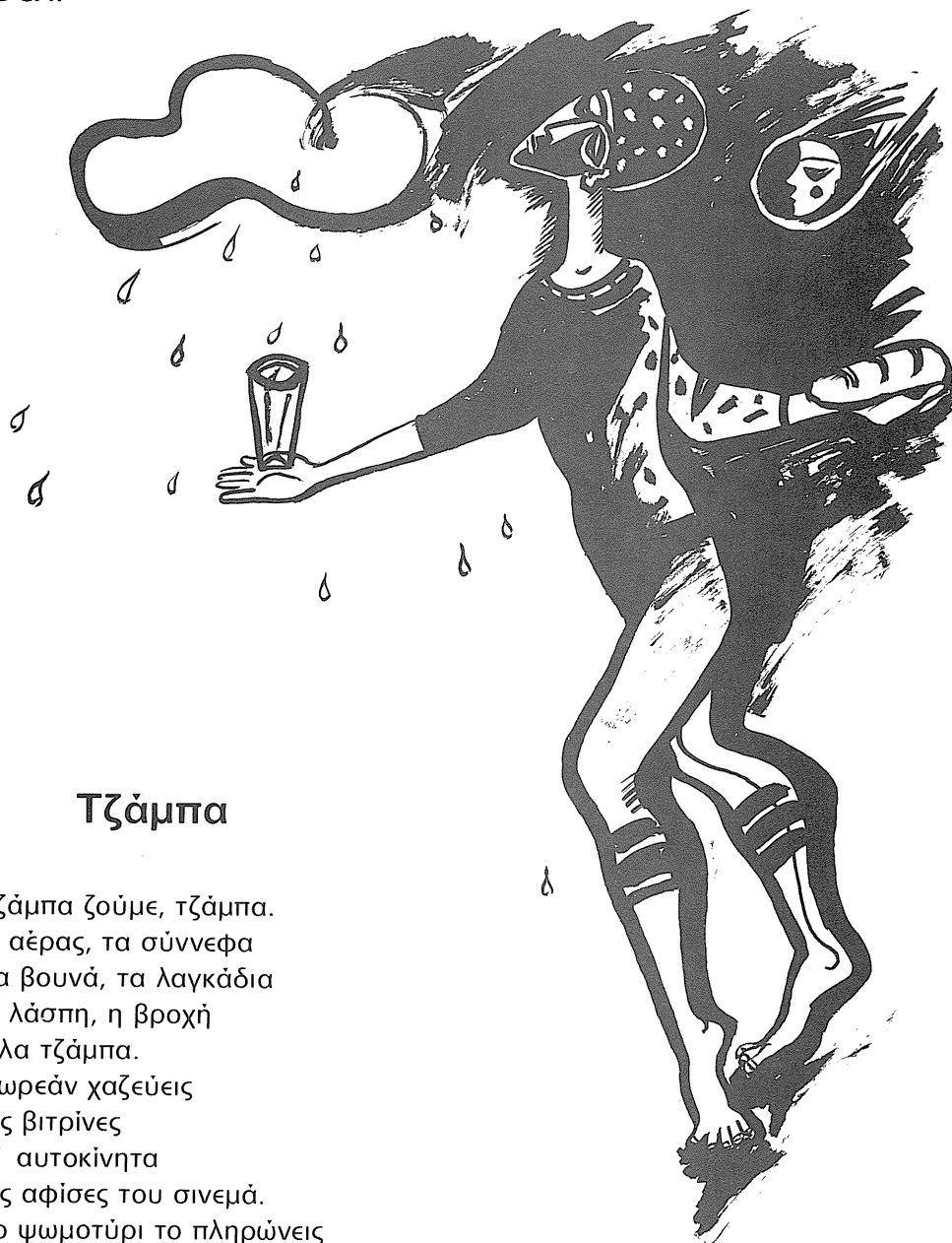
Γ Συζητήστε τις παρακάτω παροιμίες.

1. Θρέψε φίδι το χειμώνα να σε φάει το καλοκαίρι.
2. Φίδι στον κόρφο σου μη ζεσταίνεις.
3. Το φίδι αν δε φάει φίδι, δράκος δε γίνεται.
4. Φίδι κολοβό που σ' έφαγε.
5. Μην πατάς το φίδι στην ουρά.

Δ Γράψτε το παρακάτω κείμενο στον ενεστώτα.

Η Εύα με τον Αδάμ παρ' όλο που είχαν όλα τα καλά του Θεού στον Παράδεισο, με τον καιρό άρχισαν να βαριούνται. Μια μέρα ενώ ο Αδάμ ονειροπολούσε κάτω από ένα δέντρο, η Εύα έκανε τον περιπάτο της. Καθώς περνούσε από την απαγορευμένη μηλιά, ο διάβολος, που είχε μεταμορφωθεί σε φίδι, της πρόσφερε ένα ροδοκόκκινο μήλο και της είπε: «Το μήλο είναι κλειδί και θα σου χαρίσει τη σοφία». Η Εύα που αναζητούσε κάποια αλλαγή δοκίμασε το μήλο και το 'δωσε και στον Αδάμ. Τότε και οι δυο τους άρχισαν να σκέφτονται διαφορετικά και ο Θεός τους έδιωξε από τον Παράδεισο.

Τζάμπα

Τζάμπα ζούμε, τζάμπα.
Ο αέρας, τα σύννεφα
Τα βουνά, τα λαγκάδια
Η λάσπη, η βροχή
Όλα τζάμπα.
Δωρεάν χαζεύεις
Τις βιτρίνες
Τ' αυτοκίνητα
Τις αφίσες του σινεμά.
Το ψωμοτύρι το πληρώνεις
Το πικρό νερό το βρίσκεις δωρεάν
Η λευτεριά κοστίζει όσο η ζωή σου
Δωρεάν σου προσφέρουν τη σκλαβιά
Τζάμπα ζούμε, παιδιά...

(Από το περιοδικό Τέχνη και πολιτισμός, Τεύχος 8, 1981)

Ερωτήσεις

1. Σύμφωνα με τον ομιλητή, ποια πράγματα προσφέρονται τζάμπα και για ποια πληρώνουμε;
2. Εξηγήστε το στίχο: «Η λευτεριά κοστίζει όσο η ζωή σου».
3. Ποια είναι η σκλαβιά που προσφέρεται δωρεάν;

«Σε τούτο τον καιρό, δηλαδή στις 25 Μαρτίου, τη μέρα του Ευαγγελισμού, έρχεται ο δάσκαλος που είχα τότε, ο Θεοδόσης Δημάδης, και μας πληροφορεί χαρούμενος ότι οι Γραικοί¹ σηκώσανε τα όπλα ενάντια στους Τούρκους...
Εγώ στα λόγια του άκουσα² το αίμα μου να ζεσταίνεται και από την καρδιά μου επιθύμησα να μπορούσα να ζωστώ τ' άρματα. Από την καρδιά μου ήθελα να μπορούσα να τρέξω να δώσω βοήθεια στους ανθρώπους, που πολεμούσανε για τη θρησκεία και για την πατρίδα και για κείνη την ποθητή λευτεριά, η οποία φέρνει την αθανασία, τη δόξα και την ευτυχία των λαών, όταν την αγαπούν και την υπερασπίζονται. Επιθύμησα, είπα, απ' την καρδιά μου, αλλά τότε κοίταξα τους τοίχους του σπιτιού, που με κρατούσανε κλεισμένη. Και κοίταξα τα μακριά φορέματα της γυναικείας σκλαβιάς και θυμήθηκα ότι είμαι γυναίκα και επιπλέον γυναίκα Ζακυνθινιά κι αναστέναξα...»

(Μεταγλώττιση στη δημοτική)

(Από την *Αυτοβιογραφία*, στο περιοδικό *Σκούπα*, τ. 2 Ιούνης 1979)

1. Έλληνες
2. ένιωσα

A Ερωτήσεις

1. Πώς αισθάνθηκε η Ελισάβετ όταν άκουσε τα νέα για την Επανάσταση;
2. Τι ήθελε να κάνει;
3. Σύμφωνα με την Ελισάβετ, τι φέρνει η λευτεριά στους λαούς, όταν την αγαπούν και την υπερασπίζονται;
4. Τι εννοεί όταν λέει «Και κοίταξα τα μακριά φορέματα της γυναικείας σκλαβιάς»;
5. Γιατί αναστέναξε όταν θυμήθηκε ότι ήταν «γυναίκα Ζακυνθινιά»;
6. Κατά πόσο έχει αλλάξει η ζωή της γυναίκας από την εποχή της Ελισάβετ;
7. Ποια πράγματα θα ενοχλούσαν την Ελισάβετ αν ζούσε σήμερα;
8. Κατά ποιον τρόπο νομίζετε ότι οι γυναικείες ενδυμασίες καθρεφτίζουν τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία;

B Να ξαναγράψετε το κείμενο στο τρίτο πρόσωπο.